

Tarkkalan erämaatilán muuttaminen museokohteeksi

Khall 27.01.2025 § 5
3/12.03.2025

Valmistelija

Kulttuuri- ja markkinointisihteeri Kaija Maunula, 040 775 0488,
kaija.maunula@savukoski.fi

Savukoskella sijaitseva Tarkkalan erämaatila on kunnassa ainutlaatuinen Lapin sodan tuholta säilynyt asuinympäristö ja kulttuurihistoriallisesti arvokas esimerkki suomalaisesta erämaa-asumisesta. Sen rakennukset on suojeltu rakennussuojelulain nojalla.

Tarkkalan rakennukset on restauroitu v. 2004-2006 osana Savukosken kunnan, Lapin TE-keskuksen ja Museoviraston yhteisesti rahoittamaa Savukosken savottaperinteen vaaliminen -hanketta.

Tarkkalan erämaatilán yli satavuotisen historian aikana sen pihapiirin kasvillisuus on muokkaantunut omaleimaiseksi perinnebiotooppikasvillisuudeksi. Perinnebiotoopin hoito-ohje on Lapin ympäristökeskuksen (Piia Juntunen) toimesta laadittu vuonna 2007.

Tällä hetkellä Tarkkalan pihapiiriin on mahdollista tutustua omatoimisesti ja saunan voi varata käyttöönsä kunnan verkkokaupan kautta.

Museostatuksen velvoitteet ja hyödyt

Nykyisellä kohteeseen voidaan hakea Museoviraston rakennusten ja kulttuuriympäristökohteiden entistämiseen tarkoitettua hankeavustusta, joka on 40 % hyväksytyjen kustannusten määrästä 8000 euroon asti ja sen ylittävältä osalta 25 %. Avustus voi olla suuruudeltaan korkeintaan 30 000 euroa.

Paikallismuseoiden hankeavustuksissa avustuksen osuus voi olla korkeintaan 80 % hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Tuen suuruus harkitaan tapauskohtaisesti (Museovirasto 2023, vuoden 2025 ohjeita ei ole vielä julkistettu).

Museotoiminnan ja avoinnapidon tulee olla vakiintunutta. Museoilta edellytetään, että ne ovat ainakin kesäaikaan säännöllisesti avoinna yleisölle. Säännölliseksi ei katsota avoinnaoloa vain sopimuksen mukaan, tai sitä, että museo on avoinna satunnaisesti kesätapahtumien yhteydessä. Lapin Maakuntamuseossa alueellisesta neuvontatyöstä vastaava amanuenssi Heidi Pelkonen katsoo, että Tarkkalan ottaminen museokohteeksi edistäisi sen kehittämistä yleisökohteena. (Liite 1)

Tarkkalan kehittäminen/Leader Pohjoisin Lappi ry.

Leader Pohjoisin Lappi ry hallinnoi Porisevat porstuat ja pohjoiset kulttuurimaisemat -hanketta. Hankkeen aktiivinen toteutusaika on alkanut 1.6.2024 ja kestää 31.3.2026 saakka. Hanke on muodoltaan yhteistyöhanke, jossa on useita kumppaneita. Savukosken kunta on yksi hankkeen yhteistyökumppaneista. Hankkeen toimenpiteet kohdistuvat Savukoskella Tarkkalan erämaatilán kehittämiseen. (Liite 2)
Hankkeen pilottikohteiksi on valittu sidosryhmien, alueellisten vastuumuseoiden sekä paikallismuseoiden edustajien kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta Alaponkun (Sodankylä) ja Tarkkalan erämaatilat, joilla on samantyyppisiä kehittämistarpeita. Kohteiden valintaan vaikuttavat paikallismuseon valmius kehittämistyöhön sekä edellytykset yhteistyöhön muiden pilottikohteiden kanssa.

Hankehenkilöstö on kunnan edustajien kanssa (kulttuuri- ja markkinointisihteeri Kaija Maunula, hyvinvointi- ja hankekoordinaattori Susanna Schwartz-Matero) keskustellut erämaatilán kehittämistä paikallismuseona.

Hankkeessa suunnitellut kehittämistoimet vuoden 2025 aikana

- Sisältöjen kehittäminen oppilaitosyhteistyön avulla (esim. projektityökurssit, opinnäytetyö)
- Museoreitti, joka yhdistäisi useamman alueen elinkeino- ja sukuhistoriaan liittyvän paikallismuseo- ja vierailukohteen (Tarkkala, Saarivaara, Puistola, Alaponku) kokonaisuudeksi. Reitin sisältösuunnittelua on tarkoitus toteuttaa opinnäytetyönä ja tuotteistus ostopalveluna. Nämä toimenpiteet tulisi toteuttaa kokonaisuudessaan 31.3.2026 mennessä, joten esimerkiksi opinnäytetyö tulisi saada alulle heti alkuvuodesta 2025.

Pohjoisimman Lapin Leader ry. edellyttää hankkeen toteuttamiseksi, että Savukosken kunta sitoutuu Tarkkalan erämaatilán kehittämiseen liittämällä kohteen osaksi kotiseutumuseota. (Liite 3)

Esittelijä	Kunnanjohtaja Antti Mulari
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää hyväksyä Tarkkalan erämaatilán liittämisen osaksi kunnan kotiseutumuseota.
Päätös	Keskustelun jälkeen kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.
Jakelu	Pohjoisimman Lapin Leader ry Kulttuuritoimi